

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՕՐԵՆՔԸ

ՓԱԽՍՏԱԿԱՆՆԵՐԻ ԵՎ ԱՊԱՍՏԱՆԻ ՄԱՍԻՆ

Գ Լ ՈՒ Խ 4

ԱՊԱՍՏԱՆԻ ԸՆԹԱՑԱԿԱՐԳԵՐԸ

Հոդված 45. Ապաստանի տրամադրման ընթացակարգը

1. Սույն օրենքի իմաստով ապաստանի տրամադրման ընթացակարգ է համարվում լիազոր մարմնի կողմից իրականացվող փախստականի կարգավիճակի և ապաստանի տրամադրման վարչական վարույթը:

Փախստականի կարգավիճակի և ապաստանի տրամադրման վարչական վարույթը կարող է իրականացվել սույն օրենքով սահմանված ընդհանուր կամ արագացված ընթացակարգերով:

2. Ապաստանի տրամադրման ընթացակարգն իրականացվում է «Վարչարարության հիմունքների և վարչական վարույթի մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքին համապատասխան, եթե սույն օրենքով այլ բան նախատեսված չէ:

3. Ապաստան ստանալու մասին դիմումը լիազոր մարմինը քննարկում է դիմումը լիազոր մարմնում գրանցվելուց հետո՝ եռամսյա ժամկետում, բացառությամբ սույն օրենքով նախատեսված արագացված ընթացակարգերի կիրառման դեպքի: Լիազոր մարմնի պատճառաբանված որոշմամբ դիմումի քննարկման ժամկետը կարող է երկարաձգվել մինչև երեք ամիս ժամանակով, եթե առկա են «Վարչարարության հիմունքների և վարչական վարույթի մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքով նախատեսված վարչական վարույթի ժամկետի երկարաձգման հիմքեր, բացառությամբ սույն օրենքի 47-րդ հոդվածի 2.1-ին մասում նախատեսված դեպքերում:

(45-րդ հոդվածը փոփ., լրաց. 16.12.15 ՀՕ-193-Ն)

Հոդված 47. Ապաստանի դիմումը

1. Հայաստանի Հանրապետության տարածքում օրինական հիմքերով գտնվող օտարերկրյա քաղաքացիները, որոնք ապաստան ստանալու մտադրություն ունեն, դիմում են լիազոր մարմին և անմիջապես ներկայացնում են ապաստանի դիմումը՝ սույն օրենքի 13-րդ հոդվածի 3-րդ մասի համաձայն, կամ իրենց ապաստանի դիմումը ներկայացնում են սույն օրենքի 46-րդ հոդվածի 5-րդ մասով սահմանված կարգով:

2. Հայաստանի Հանրապետության տարածքում անօրինական գտնվող օտարերկրյա քաղաքացիները, որոնք ապաստան ստանալու մտադրություն ունեն կամ անմիջապես դիմում են լիազոր մարմին և ներկայացնում են ապաստանի դիմումը, սույն օրենքի 13-րդ հոդվածի 3-րդ մասի համաձայն, կամ իրենց ապաստանի դիմումը ներկայացնում են սույն օրենքի 46-րդ հոդվածի 5-7-րդ մասերով սահմանված կարգով:

2.1 Հայաստանի Հանրապետության պետական սահմանն ապօրինի հատած կամ օտարերկրյա պետությանը հանձնման ենթակա օտարերկրացին կամ քաղաքացիություն չունեցող անձը, ում ազատությունը օրենքով սահմանված կարգով սահմանափակված է կամ ով ազատությունից զրկված է կամ ում նկատմամբ քրեական հետապնդում է իրականացվում Հայաստանի Հանրապետության տարածքում, կարող է դիմել ապաստան ստանալու կամ փախստականի կարգավիճակ ձեռք բերելու համար այդ իրավունքի մասին ծանուցման պահից՝ 15 օրացուցային օրվա ընթացքում:

Սույն մասում նշված անձանց արգելանքի տակ վերցնելուց հետո անհապաղ իրենց հասկանալի լեզվով, այդ թվում՝ գրավոր, արգելանքի տակ վերցրած մարմնի կողմից պարզաբանվում է ապաստանի կամ փախստականի կարգավիճակ ձեռք բերելու համար դիմելու վերջիններիս իրավունքը և ապահովվում դրա իրացումը՝ Հայաստանի Հանրապետությունում ապաստան ստանալու մասին նրանց դիմումները լիազոր մարմնին ուղարկելու միջոցով: Այն անձանց, որոնց նկատմամբ քրեական հետապնդում է իրականացվում Հայաստանի Հանրապետության տարածքում, ապաստանի կամ փախստականի կարգավիճակ ձեռք բերելու համար դիմելու իրենց իրավունքի մասին ծանուցումը և դրա իրացումը ապահովվում է քրեական հետապնդում իրականացնող մարմնի կողմից:

Սույն մասում նշված այն անձինք, որոնք արգելանքի տակ չեն վերցվել, ապաստանի կամ փախստականի կարգավիճակ ձեռք բերելու համար դիմելու իրենց իրավունքի մասին տեղեկացվում են Հայաստանի Հանրապետության պետական սահմանի անցման կետերում՝ Ազգային անվտանգության հարցերով լիազոր մարմնի կազմում գործող Հայաստանի Հանրապետության սահմանապահ զորքերի, իսկ Հայաստանի Հանրապետության տարածքում՝ Ոստիկանության և լիազոր մարմնի կողմից: Նշված իրավունքի իրացումն ապահովվում է՝ Ազգային անվտանգության հարցերով լիազոր մարմնի կազմում գործող Հայաստանի Հանրապետության սահմանապահ զորքերի, ինչպես նաև Ոստիկանության կողմից տվյալ անձանցից՝ Հայաստանի Հանրապետությունում ապաստան ստանալու մասին դիմումներն ընդունելու և լիազոր մարմնին փոխանցելու, իսկ լիազոր մարմնի դեպքում՝ մարմնի գտնվելու վայրում ապաստանի դիմումներն ընդունելու և հաշվառելու միջոցով:

3. Սույն հոդվածի 2-րդ մասով սահմանված դեպքում, երբ ապաստանի դիմումը անմիջապես ներկայացվում է լիազոր մարմնին, վերջինս ապաստանի դիմումը վերցնելուց հետո տեղեկացնում է Ոստիկանությանը՝ սույն օրենքի 46-րդ հոդվածի 6-րդ և 7-րդ մասերով՝ վերջինիս համար սահմանված լիազորության իրականացումն ապահովելու նպատակով: Ոստիկանության կողմից ապաստան հայցողին ժամանակավոր ձերբակալելու դեպքում լիազոր մարմնի ներկայացուցիչներն ունեն ապաստան հայցողի և նրա ընտանիքի անդամների հետ անարգել տեսակցության իրավունք՝ ապաստանի տրամադրման նպատակով հարուցված վարչական վարույթը շարունակելու, ինչպես նաև նրանց կացության կարգավիճակի կարգավորումը հեշտացնելու նպատակով:

4. Սույն օրենքի 13-րդ հոդվածի 3-րդ մասի համաձայն՝ ապաստանի դիմումը ապաստան հայցողը գրավոր ներկայացնում է լիազոր մարմինին՝ հայերեն կամ իր մայրենի լեզվով կամ Միավորված ազգերի կազմակերպության լեզուներից մեկով:

5. Ապաստան հայցող ընտանիքների դեպքում սույն օրենքի 7-րդ հոդվածի 1-3-րդ մասերով սահմանված ընտանիքի յուրաքանչյուր անդամի ապաստանի հայցը, սույն օրենքի 13-րդ հոդվածի 4-րդ մասի համաձայն, կամ ներառվում է ընտանիքի որևէ անդամի տված ապաստանի միասնական դիմումում, կամ էլ ներկայացվում է անհատական դիմումով: Ընտանիքի այլ անդամի տված դիմումում ներառվելու վերաբերյալ համաձայնությունը գրանցում է լիազոր մարմինը և վավերացվում է համապատասխան ապաստան հայցողի ստորագրությամբ:

Միգրացիայի հարցերով լիազոր մարմինը ապաստանի միասնական դիմում ներկայացրած անձի ընտանիքի չափահաս անդամներին տեղեկացնում է ապաստանի միասնական դիմում ներկայացնելու իրավական հետևանքների և անհատական դիմում ներկայացնելու իրենց իրավունքի մասին:

6. Ապաստան հայցողն իր դիմումում մանրամասն ներկայացնում է Հայաստանի Հանրապետության տարածքում ապաստան հայցելու պատճառները և հիմնավորում է հնարավոր հետապնդվելու երկյուղը, կամ ինչպես նշված է սույն օրենքի 6-րդ հոդվածի 1-ին մասում, ներկայացնում է այն հարկադրող պատճառները, որոնց հետևանքով նա լքել է իր քաղաքացիության կամ նախկին մշտական բնակության երկիրը:

7. Լիազոր մարմինն օգնում է ապաստան հայցողին ապաստանի դիմումը լրացնելու գործում՝ անհրաժեշտության դեպքում նրան անվճար տրամադրելով թարգմանիչ, իսկ ապաստան հայցողի ցանկության դեպքում օգնում է նրան կապ հաստատել փաստաբանի կամ ՄԱԿ ՓԳՀ-ի հետ:

8. Սույն օրենքի 8-րդ հոդվածի 1-ի մասում նշված՝ առանց ուղեկցողի և (կամ) ընտանիքից անջատված անչափահաս անձի ապաստան հայցելու դեպքում լիազոր մարմինն աջակցում է խնամակալի նշանակման հարցում՝ սույն օրենքի 8-րդ հոդվածի 3-րդ մասի համաձայն: Նշանակված խնամակալը մասնակցում է լիազոր մարմնի և այլ մարմինների կողմից ապաստանի դիմումի քննարկմանը, ինչպես նաև փախստականի ճանաչման և ապաստանի տրամադրման ուղղությամբ հարուցված վարույթով նախատեսված հետագա բոլոր իրավահարաբերություններին:

9. Օտարերկրյա քաղաքացի կամ քաղաքացիություն չունեցող երեխայի խնամակալների կամ հոգաբարձուների կողմից ապաստանի դիմումը ներկայացվում է սույն հոդվածով սահմանված կարգով:

Օտարերկրյա քաղաքացի կամ քաղաքացիություն չունեցող երեխայի խնամակալ կամ հոգաբարձու նշանակելու ընթացակարգը սահմանում է Կառավարությունը:

(47-րդ հոդվածը լրաց. 16.12.15 ՀՕ-193-Ն, 19.10.16 ՀՕ-179-Ն, փոփ.23.03.18 ՀՕ-292-Ն)

Հոդված 52. Լիազոր մարմնի կողմից որոշման ընդունումը

1. Լիազոր մարմինը, անհատական ապաստանի դիմումի հետ կապված, հավաքում է ապաստան հայցողի կամ ցանկացած այլ շահագրգիռ կողմի տրամադրած բոլոր տեղեկությունները և դրանք սահմանված ձևով զետեղում է տվյալ ապաստան հայցողի անհատական գործի մեջ:

2. Լիազոր մարմինը սկսված վարչական վարույթի շրջանակներում մինչև ապաստանի տրամադրման վերաբերյալ որոշում կայացնելը ապաստան հայցողի հետ անցկացնում է հարցազրույց, ստուգում է ներկայացված տվյալները և լրացնում է գործի համար անհրաժեշտ՝ Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրությամբ սահմանված փաստաթղթերը:

3. Լիազոր մարմինը որոշումը կայացնում է՝ հիմնվելով անհատական գործում եղած տեղեկությունների, ծագման երկրի մասին առկա տեղեկությունների, որոնք պետք է լինեն ստույգ, արդի և տարբեր վստահելի աղբյուրներից ձեռք բերված, ինչպես նաև սույն օրենքի 6-րդ, 7-րդ և 9-րդ հոդվածներով սահմանված «փախստական» հասկացության և չվերադարձելիության սկզբունքի հիման վրա՝ անհրաժեշտության դեպքում կիրառելով սույն օրենքի 11-րդ հոդվածով սահմանված բացառման հիմքերը:

4. Լիազոր մարմնի համար ապացույցների անբավարար լինելը չի կարող հիմք լինել որոշում չկայացնելու կամ մերժման որոշում կայացնելու համար: Հայաստանի Հանրապետության տարածքից դուրս տեղի ունեցած դեպքերի վերաբերյալ չփարատված կասկածները մեկնաբանվում են հօգուտ ապաստան հայցողի:

5. Լիազոր մարմնի կողմից ապաստան հայցողին փախստական ճանաչելու մասին որոշումը ներառում է նաև ապաստան հայցողին Հայաստանի Հանրապետությունում ապաստան շնորհելու կամ մերժելու մասին որոշումը: Լիազոր մարմինը կարող է մերժել ապաստանի տրամադրումը միայն սույն օրենքի 11-րդ հոդվածի 2-րդ մասով սահմանված դեպքերում և պարտավոր է ապաստան հայցողին գրավոր իրազեկել ապաստան չտրամադրելու պատճառների մասին:

6. Կոնվենցիան ստորագրած որևէ պետության կողմից արդեն փախստական ճանաչված ապաստան հայցողի վերաբերյալ լիազոր մարմինը կայացնում է միայն փախստականին ապաստան տրամադրելու կամ չտրամադրելու մասին որոշում:

7. Ապաստան հայցողին փախստական չճանաչելու մասին լիազոր մարմնի գրավոր որոշումը ներառում է նաև ապաստանի դիմումը մերժելու պատճառների նկարագրությունը, ինչպես նաև սույն օրենքի 9-րդ հոդվածի 3-րդ մասով սահմանված չվերադարձելիության սկզբունքի կիրառելիության հնարավորությունը, մասնավորապես անձին իր ծագման կամ որևէ այլ երկրի վտարելու թույլատրելիությունը:

7.1. Ապաստան հայցողի ընտանիքի անդամների միասնական ապաստանի դիմումի վերաբերյալ ընդունվում է մեկ միասնական որոշում, բացառությամբ այն դեպքերի, երբ մեկ միասնական որոշման կայացումը կարող է հանգեցնել ապաստան հայցողի ընտանիքի անդամներից որևէ մեկի առանձնահատուկ պայմանների բացահայտմանը, որը կարող է վտանգել նրա շահերը: Այդ դեպքում ընտանիքի այդ անդամի վերաբերյալ ընդունվում է առանձին որոշում:

8. Լիազոր մարմնի կայացրած որոշումը դրա կայացման օրվանից սկսած երեք աշխատանքային օրվա ընթացքում ուղարկվում է ապաստան հայցողին, իսկ սույն օրենքի 47-րդ հոդվածի 2.1-ին մասում նախատեսված դեպքերում ներկայացված ապաստանի հայցերով կայացված որոշումն՝ անհապաղ, բայց ոչ ուշ քան ընդունմանը հաջորդող աշխատանքային օրը: Որոշմանը կից տրվում է նաև գրավոր ծանուցում, որը պարունակում է ապաստան հայցողի հետագա գործողությունների նկարագրությունը. դրական որոշման դեպքում ներառում է տեղեկություններ Հայաստանի Հանրապետությունում նրա հետագա կացության հարցերը կարգավորող օրենսդրության մասին, իսկ բացասականի դեպքում՝ անհրաժեշտ տեղեկություններ որոշումը բողոքարկելու մասին:

(52-րդ հոդվածը լրաց. 16.12.15 ՀՕ-193-Ն)

Հոդված 57. Ապաստանի հայցի և փախստականի ճանաչման վերաբերյալ ընդունված որոշումների բողոքարկումը

1. Ապաստան հայցողները և փախստականներն իրավունք ունեն դատական կարգով բողոքարկելու ապաստանի հայցի կամ փախստականի ճանաչման առնչությամբ հարուցված ապաստանի ընթացակարգի, ինչպես նաև սույն օրենքով նախատեսված վարչական այլ ընթացակարգերի հետևանքով լիազոր մարմնի կայացրած ցանկացած բացասական որոշում՝ դրա մասին տեղեկանալու օրվանից սկսած 30 օրվա ընթացքում, բացառությամբ սույն օրենքի 47-րդ հոդվածի 2.1-ին մասով նախատեսված հայցերով կայացված բացասական որոշումների, որոնք ենթակա են բողոքարկման դրա մասին տեղեկանալու օրվանից սկսած 10 օրվա ընթացքում:

2. Սույն հոդվածի 1-ին մասում նշված ժամկետը բաց թողնելուց հետո լիազոր մարմնի կայացրած որոշումը դառնում է վերջնական: Բողոքարկման ժամկետը կարող է վերականգնվել միայն հարգելի պատճառով բաց թողնվելու դեպքում: Բողոքարկման ժամկետի բաց թողնելը հարգելի համարելու հանգամանք է ապաստան հայցողից կամ փախստականից անկախ պատճառներով բողոքարկման ժամկետը բաց թողնելը:

3. Բողոքարկման ժամկետը բաց թողնելու պատճառը (պատճառները) վերանալուց հետո ապաստան հայցողը 15 օրվա ընթացքում, բայց ոչ ուշ, քան ապաստանի հայցի առնչությամբ լիազոր մարմնի կայացրած որոշման ընդունման մասին տեղեկանալու օրվանից սկսած երեք ամսվա ընթացքում, կարող է բողոք ներկայացնել դատարան, բացառությամբ սույն օրենքի 47-րդ հոդվածի 2.1-ին մասով նախատեսված ապաստանի հայցերով կայացված բացասական որոշումների՝ որոնցով կարող է բողոք ներկայացվել բողոքարկման ժամկետը բաց թողնելու պատճառը (պատճառները) վերանալու օրվանից սկսած 5 օրվա ընթացքում, բայց ոչ ուշ, քան ապաստանի հայցի առնչությամբ լիազոր մարմնի կայացրած որոշման ընդունման մասին տեղեկանալու օրվանից սկսած մեկ ամսվա ընթացքում:

4. Լիազոր մարմնի բացասական որոշումը ներառում է տեղեկություններ բողոքարկման իրավունքի և բողոքարկման համար սույն հոդվածի 1-ին և 2-րդ մասերով սահմանված ժամկետների, ինչպես նաև համապատասխան դատարան դիմելու մասին:

5. Լիազոր մարմնի կողմից ապաստանի հայցի կամ փախստականի ճանաչման վերաբերյալ ապաստան հայցողին կամ փախստականին չբավարարող որոշումները համարվում են վերջնական, եթե ապաստան հայցողը սույն հոդվածի 3-րդ մասում նշված ժամկետում բողոք չի ներկայացրել:

~~Հոդված 59. Ապաստան տրամադրելու դիմումը կրկնակի ներկայացնելը (վերնագիրը խմբ.-16.12.15 ՀՕ-193-Ն)~~

~~1. Ապաստան տրամադրելու կրկնակի դիմումը կարող է ներկայացվել ապաստան տրամադրելու առաջին դիմումի վերաբերյալ վերջնական բացասական որոշման կամ ապաստան տրամադրելու գործընթացը կարճելու մասին որոշման առկայության դեպքում: Նման դեպքերում ապաստան հայցողն օգտվում է բոլոր այն իրավունքներից, որոնք~~

նախատեսված են առաջին անգամ ապաստան հայցողների համար, այդ թվում՝ սույն օրենքի 9-րդ հոդվածի 2-րդ մասով սահմանված իրավունքից:

2. Միգրացիայի հարցերով լիազոր մարմինը կրկնակի դիմումը քննության է առնում հետևյալ պայմաններից որևէ մեկի առկայության դեպքում:

1) առաջացել են նոր հանգամանքներ:

2) ապաստան հայցողը ներկայացրել է նոր ապացույցներ, որոնք հիմնավոր պատճառներով չեն ներկայացվել նախկին դիմումի քննության ընթացքում:

3. Սույն հոդվածի 2-րդ մասում նշված պայմանների առկայությունը պարզելու համար միգրացիայի հարցերով լիազոր մարմինը հարցազրույց է անցկացնում դիմումատուի հետ:

4. Սույն հոդվածի 2-րդ մասի դրույթները չեն կիրառվում այն դեպքերում, երբ Հայաստանի Հանրապետությունում փախստականի կարգավիճակ ստացած անձի կամ ապաստանի միասնական դիմում ներկայացրած և վերջնական որոշմամբ մերժված անձի ընտանիքի անդամը (խնամքի տակ գտնվող անձը) անհատական ապաստանի դիմում է ներկայացնում:

(59-րդ հոդվածը խմբ.-16.12.15 ՀՕ-193-Ն)

Հոդված 59. Ապաստան տրամադրելու դիմումը կրկնակի ներկայացնելը

1. Ապաստան տրամադրելու կրկնակի (երկրորդ) դիմումը կարող է ներկայացվել ապաստան տրամադրելու առաջին դիմումի վերաբերյալ վերջնական բացասական որոշման կամ ապաստան տրամադրելու գործընթացը կարճելու մասին որոշման առկայության դեպքում: Նման դեպքերում ապաստան հայցողն օգտվում է բոլոր այն իրավունքներից, որոնք նախատեսված են առաջին անգամ ապաստան հայցողների համար, այդ թվում՝ սույն օրենքի 9-րդ հոդվածի 2-րդ մասով սահմանված իրավունքից:

2. Լիազոր մարմինը երկրորդ դիմումը ստանալուց հետո հարցազրույց է անցկացնում դիմումատուի հետ:

3. Լիազոր մարմինը երկրորդ դիմումի հիման վրա ապաստանի հայցի ըստ էության քննություն իրականացնում է հետևյալ պայմաններից որևէ մեկի առկայության դեպքում:

1) առաջացել են հետապնդման ենթարկվելու հիմնավոր երկյուղի առնչությամբ կամ սույն օրենքի 6-րդ հոդվածի 1-ին մասի 2-րդ կետով սահմանված պատճառներով նոր հանգամանքներ:

2) ապաստան հայցողը ներկայացրել է նոր ապացույցներ, որոնք հիմնավոր պատճառներով չեն ներկայացվել առաջին դիմումի քննության ընթացքում:

4. Սույն հոդվածի 3-րդ մասում նշված պայմանների բացակայության դեպքում Լիազոր մարմինը կայացնում է դիմումն առանց քննության թողնելու մասին որոշում:

5. Դիմումն առանց քննության թողնելու մասին որոշումը ենթակա է բողոքարկման դրա մասին ծանուցվելու օրվանից սկսած 30 օրվա ընթացքում, իսկ սույն օրենքի 47-րդ հոդվածի 2.1-ին մասով նախատեսված դեպքերում ծանուցվելու օրվանից սկսած 10 օրվա ընթացքում: